

Tvarování krásy

Darwin v r. 1871 se ptal sám sebe, proč různé kultury mají různé standardy krásy a často tvarují a zdobí své tělo tak dramaticky. Jeho závěr byl, že je to přehánění již znaků atraktivnosti, které byly vrozeny. Obecně je pravdou, že to, co lidé považují za přirozené, považují i za krásné. V podstatě to, co považujeme za krásné je to, co považujeme za ideálně přirozené.

Ndebe v Zimbabwe a Padaung na Burmě si dávají kruhy na krk – není to považováno za mrzačení, ale za dosažení správné délky krku.

Dosáhnout ideálu dané kultury mnohdy také znamená být zjizven, mít natáhnuté anebo sražené části těla či přidělané cizí předměty, nebo mít části těla amputovány. Modifikace těla je zde výrazem závazku k tradiční společnosti.

Současné výkony plastické chirurgie jsou podstatně drastičtější, nejčastěji se mezi ženami rozmohl facelift, liposukce a úprava prsou, u mužů vede plastika nosu, lýtek a zvětšení penisu. Na lidi má vliv reklama, film, celebrity i hračky, jako je například idealizovaná panenka Barbie. Oproti tradičním kulturám je to výraz osobní svobody, někteří antropologové to však vidí jako nebezpečnou tendenci, která vede k erozi společenských hodnot západní kultury.

Nosy, uši, rty jsou v tradičních kulturách propíchané nejčastěji, extrémem jsou destičky ve rtu u kmene Sara v Africe. Původně začali tito lidé údajně nosit tuto destičku, aby odradily otrokáře a mohli zůstat ve své domovině a postupně se z toho stalo znamení krásy.

Velmi rozšířené je i tetování, nejvíce u Maorů a také v Japonsku. V Africe je také „populární“ jizvení, např. Bala muži v Kongu by nesouložili se ženou bez jizev.

V 18.st. se objevil nový společenský jev - móda. Počínaje nejbohatšími vrstvami, ale brzy v celé společnosti, se šaty staly především možností k zdůraznění osobnosti nositele. Individuální výběr stále více převažoval nad tím, co diktovala společnost.

Podle Huma jsou estetické soudy týkající se krásy a ošklivosti vždy citovými soudy a ne rozumovými. Důkazem je skutečnost, že u různých jedinců stejný objekt může vyvolat různé pocity a platí tedy výrok: krásné je tedy to, co se líbí. Kritérium vkusu, tedy možnosti vnímat krásu, je vždy subjektivní, spontánní, intuitivní, je proměnlivé v čase a u téhož jedince.

Tento radikální subjektivismus má svoje meze dané zdravým rozumem. Lidé ve svých soudech projevují značnou uniformitu a dokazují tak, že oceňují krásu na základě obecně sdílených kritérií estetického zdravého rozumu - bez něhož by opačný pojem výstřednosti, který je projevem módy.

Barva kůže

Zesvětlování kůže je časté u spousty afrických žen a žen majících indiánské předky. Toto „ošetření“ kůže však bylo časté už v minulosti, např. v 17. st. paní Toffana představila silný odbarvovač na kůži italskému dvornímu dvoru. Údajně byl odbarvovač tak silný, že 600 mužů zemřelo jen z líbání žen a milenek.

Obřízka

Byla známá už v Egyptě. V Arábii stažení kůže z podbřišku, penis, varlat a vnitřní strany stehén dokonce budoucí nevěsta přihlíží. V Africe je obřízka označována jako přechod do dospělosti. Ženská obřízka se většinou objevuje tam, kde je mužská. Nejbrutálnější byla tzv. faraonská obřízka ve východní Africe.

Tetování

Tetování se objevuje v oblastech, kde je více teplo a objevuje se i více kůže nekryté oblečením, proto se zdobí a značí tak společenský statut a členství. Tetování má také sloužit jako ochrana proti zlým duchům a přivolávání pomocných duchů.

Dokonce i mumie Otzi měl tetování na místech, které nejsou běžně viditelná.

Příklady

- Japonská vdaná žena domorodá má vytetovaný knír. To symbolicky znamená, že od nynějška bude mluvit skrze mužova ústa.
- Dyak na Borneu věří, že po smrti se barvy změni v opačné a tak čím více tetování na těle má, tím jasněji bude jeho tělo zářit jako pochodeň na cestě do světa po smrti, muži si dokonce mohou vzít pochodeň.
- Maoři si zakládají na jejich osobní historii a historie rodu, po smrti se odřízne a uchovává hlava.
- Bala muži v Kongu by nesouložili se ženou bez jizev.

Tetování a Evropa

Evropa nemá podobnou tradici tetování, církve ji totiž zakázala. Důvod je v Bibli. Křesťané v nekřesťanské společnosti však nosili tetování na zápěstí. Pohané také nosili tetování příslušnosti (příslušnost k cechům, tajným společnostem)

V dobách prvních objevů se díky námořníkům stalo tetování populární. Svou renesanci si pak odbylo v Evropě v 19. a 20. st., časté byly symboly lásky, náboženské obrázky, kotvy, srdce, lebky, dýky.

Nyní ačkoliv náměty nejsou erotického rázu a jsou často abstraktní, jsou vysoce ceněné jako erotické.

Náušnice

V historii lidstva jsou „odjakživa“, u nemluvnat se objevují už v Mezopotamii. Plnily ochrannou funkci a to u obou pohlaví. Od 19. st. muži náušnice nenosí, aby nevypadali zženštěle, ponechávají si je jen aristokraté, námořníci, frajeři a bojovníci. Nyní jsou náušnice čistě dekorativní záležitostí.

Kouzlo krásy

Kouzlo krásy zobrazované v reklamě a filmech na konci 20 století zasahuje i muže. Nahota a dokonalá těla jsou všude. Pornografie, reklama, film, všude jsou ideály obou pohlaví, které se více a více oddalují realitě i díky počítačové simulaci. Tato nová realita má jen málo společného s tradičním uměním zkrášlování těla a make-upem.

Téměř v každé kultuře je zkrášlování těla spojeno s náboženstvím a medicinou - zdraví je krásné a tudíž znakem nebeského řádu. Ale už v Egyptě sloužil make-up pro krásu, černě namalované oči nosili muži i ženy. V Benátkách si ženy barvily vlasy na odstín zlatavé barva, henna používali k barvení vlasů v Indii, rulík zlomocný už ve středověku rozšiřoval zorničky, což bylo znamením krásy a okrasná malá nalepovací známka ve tvaru hvězd a měsíce zdobila tváře a těla žen. Nelze také opomenout napudrované obličejové paruky.

Na konci 20 století se krásné tělo zdá být produktem kosmetiky, diety, cvičení a plastické operace. Kosmetický průmysl jde ruku v ruce s módním, každou sezónu se objevují nové barvy, voňavky a střih vlasů. Tváře a těla musí být dokonalá, bez vrásek tukových polštářů, takže se objevují krémy na vrásky, celulitidu a stává se z toho velký a prosperující byznys. V 90 letech 20. století se také objevuje permanentní make-up (trvalé kontury rtů a obočí a víček).

Umělé řasy, vytrhané a nakreslené obočí či nalepené nehty mají za cíl udělat ženu krásnější. Jde o určitou sebedefinici moderní ženy, která si může vybrat způsob make-upu, který je nejlépe definuje. Make-up je plný symbolů, má vytvořit masku nebo zdůraznit co je přirozené?

Ve 30 a 40 letech byla ideální krása podobná dětské naivitě a měla probudit v muži jeho ochránářský instinkt - vytrhané obočí a nad ním nakreslené linky nad velkýma očima to měly jen podtrhovat. V němých filmech se hodně objevovaly silně nalíčené oči – na porcelánové kůži měly působit tmavě a tajemně. Navíc oči měly být cestou k duši, dolní polovina obličejové měla znázorňovat vášně a instinkty. Barevný film umožnil použít silně červeně nalíčené rty jako erotický signál.

Úprava vlasů

Kudrnaté vlasy označují více emocionální jedince, rovné klidnou povahu člověka, husté a neupravené jsou znakem sexuální svobody pro 60. léta. Ve středověku nosili muži i ženy dlouhé vlasy, jen ženy je měly upravené do účesu. Stříhání vlasů bylo chápáno jako trest, nebo se praktikovalo při vstupu do kláštera.

Paruka je známa už od Egypta. V Římě prostitutky nosily žluté paruky. Vrcholem užívání paruk však bylo 18. st. Dlouhé a extravagantně aranžované vlasy opět označovaly určitou sexuální svobodu. Do vlasů byly vplétány žíně, vycpávky, drátěné výztuhy; paruky byly napomádované a napudrované.

Po 1. světové válce se radikálně změnil styl účesu u žen, vlasy se krátily (viz. film *Postřižiny*).

Plastika

Za první světové války zavedl berličan Jacques Joseph face lift. Kuriózitou je potom americký bavič Liberace (zemřel v 87) - měl tolikrát aplikován face lift, že nedokázal zavřít oči. Také utratil spoustu peněz za svého milence, chtěl, aby se mu podobal.

Ideální proporce má vliv na pokřivený vztah člověka sama se sebou. Bulimie, anorexie, užívání laxativ a závislost na cvičení se staly postrachem moderní doby. Faktem je, že jen pár dokonalých těl je pravých.

Častá je plastika prsou a jejich zvětšování, francouzská modelka Lolo Ferrari má prsa o velikosti fotbalových balonů, váží šest kilo, a její přezdívka je miss airbag.

Silikony se objevují už od 60. let - ovšem časem ztvrdnou, bolí, znecitlivují prsa, můžou se protrhnout a otrávit tělo. V Americe jsou od roku 1992 zakázané, v Evropě zatím ne. Nyní jsou implantáty se sójovým olejem a hydrogelem, který v případě protrhnutí neotráví tělo.

Liposukce se objevuje v 70. letech, malá trubička je vpravena pod kůži a tuk je odsán. Výsledek byl dříve nepředvídatelný a často se musel dlouhé týdny nosit korzet. Dnes bývá vnější vrstva tuku také odstraněna a kůže se lépe smršťuje.

Citace materiálů:

- » Umberto Eco. *Dějiny krásy*. Praha: ARGO spol. s r.o. (2005). 439 stran.